

PEDAGOGISKĀS KVALITĀTES EMPĪRISKĀ DIMENSIJA PIRMSSKOLĀ

Empiric dimension of educational quality at preschool

Alīda Samuseviča

Liepājas Universitāte, Latvija

Abstract. *The aim of this publication is to actualize the empirical experience of child upbringing problem solving within the context of teaching quality improvement in the preschool. Growing parent trust in preschool teachers raises family demands in the relation to child care and preschool education issues. Therefore, it is becoming more important to improve the indicators of teaching quality, focusing on work progress of the preschool educational institution. Quality of child education to a great extent is the key to child's individual development and success.*

Keywords: *upbringing, child, criteria, pre-school, pre-school teacher, quality, effect.*

Ievads

Introduction

Izglītības reformu kontekstā īpašu aktualitāti un nozīmīgumu iegūst bērnu audzināšanas aspekti. Katrs bērns ir unikāla vērtība. Lai praksē šī atziņa apstiprinātos, ir nepieciešama individuāla pedagoģiskā pieeja katra bērna attīstībai tādā ģimenes un audzināšanas sistēmā, kas garantē kvalitatīvu izaugsmi. Bērņības attīstības procesā iegūtā pieredze ietekmē cilvēka uzvedības scenārija programmēšanos, kas vēlāk nosaka viņa dzīves pozīciju un attieksmi pret pasauli kopumā. Tāpēc bērņības gadi un tajos iegūtā pieredze ir svarīgs posms cilvēka dzīvē.

Sabiedriski ekonomisko nosacījumu ietekmē bērnu lielākā daļa no divu gadu vecuma sāk apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi. Bērnu vecāki, iegūstot pedagoģisku atbalstu aprūpes un audzināšanas jautājumu risināšanā, spēj produktīvāk pildīt savus profesionālos pienākumus. Diemžēl, bieži vecāku lielās darba slodzes un aizņemtības dēļ, personīgās pedagoģiskās pieredzes trūkuma un nekompetences dēļ, kā arī citu objektīvu un subjektīvu faktoru ietekmē bērnu audzināšana vairākās ģimenēs kļūst apgrūtināta, rada daudz pārpratumu un nesaskaņu.

Vecāki kļūdās audzināšanas darbā ne jau tāpēc, ka nemīl savus bērnus, bet gan tāpēc, ka tobrīd vienkārši nezina citu rīcības veidu. Neizprotot savu bērnu vajadzības, vecāki nespēj pietiekami viņus atbalstīt (Grejs, 2001). Nozīmīgāka kļūst bērna attieksmes un uzvedības paradumu veidošanās pieredzes aktualizēšana pirmsskolas izglītības iestādē. To apzinoties, bērnu vecāki un sabiedrība kopumā izvirza augstas prasības pirmsskolas izglītības iestāžu darbībai un pirmsskolas pedagoģu profesionālajai kompetencei. Bieži izskan diskusijas par vecāku apmierinātību ar pirmsskolas iestādes sniegto

pakalpojumu kvalitāti, mazāk uzmanības tiek veltīts bērnu audzināšanas un socializācijas procesu kvalitātes analīzei.

Par pedagoģiskā darba kvalitāti grupā atbild grupas skolotājs, kurš, balstoties uz iestādē izvirzīto pirmsskolas izglītības programmu un tematisko plānu, vadoties no saviem funkcionālajiem darba pienākumiem, mērķtiecīgi realizē pedagoģiskos mērķus un uzdevumus. Pedagoģa darba kvalitātes jautājumi lielā mērā saistās ar viņa personības, profesionālās motivācijas un dzīves darbības nozīmīgiem aspektiem. Audzināšana allaž ir bijusi izaicinājums, bet pozitīvā audzināšana, kas asociējas ar kvalitatīvo ietekmi, ir vēl lielāks izaicinājums pedagoģu profesionaliātei un kompetencei.

Kvalitāte nav pedagoģiskās refleksijas tradīcijās balstīts jēdziens, kā arī zinātniskās audzināšanas teorijas jēdziens, bet tas cēlies no vadības zinātņu interpretācijām par kvalitātes diskursiem. Šajā nozīmē pirmsskolas izglītībā „kvalitāte” ir operatīvs konstrukts, kas reprezentē profesionālo panākumu gaidas un rezultātus bērnu izglītošanas, socializācijas, veselības un aprūpes nodrošināšanas jautājumos.

Raksta mērķis - analizēt pedagoģiskā darba kvalitātes novērtējuma kritērijus pirmsskolā, iepazīstot pirmsskolas skolotāju viedokļus un novērtējumus par pirmsskolas audzināšanas un izglītošanas procesa īstenošanu.

Pētījuma priekšmets – audzināšanas procesa rezultātu un sasniegumu kvalitatīvais novērtējums, kuru sniedz pirmsskolas pedagoģi, analizējot pedagoģisko darbu pirmsskolā.

Materiāli un metodes

Materials and methods

Rakstā analizētas dažādu valstu zinātnieku atziņas par pirmsskolas izglītības kvalitātes novērtēšanas jautājumiem, raksturojot pedagoģiskā darba empīriskās dimensijas kritērijus Latvijā. Praktiski ir īstenota pirmsskolas pedagoģu anketēšana un intervēšana. Anketēšanā izlases veidā no dažādiem Latvijas novadiem un pilsētām (Liepāja, Jelgava, Rīga, Saldus, Ventspils) tika iesaistīti 44 pirmsskolas pedagoģi. Anketēšanas dati tika salīdzināti ar izlases interviju rezultātiem. Intervēti tika 26 pirmsskolas pedagoģi, kas piedalījās anketēšanā. Pētījuma dati raksturo pirmsskolas pedagoģu izpratni par pedagoģiskā darba novērtēšanas aktualitāti un nozīmīgumu, kā arī atklāj praksē dominējošās darbības jomas, kas atļauj spriest par pirmsskolas izglītības iestādes darba kvalitāti.

Rezultāti: teorētiskās vadlīnijas

Results: Theoretical Guidelines

Pirmsskolas attīstības posmā veidojas bērna personības pamati, un no tā, kā bērns šajā attīstības posmā tiek audzināts, lielā mērā ir atkarīga viņa nākotne.

Bērna liktenis tālākajās dzīves gaitās lielā mērā atkarīgs ne tikai no pedagoga profesionalitātes, bet arī no katra pedagoga sirsnības, iejūtības un atbildības, no tā profesionālā darba, ko pedagogs iegulda katra bērna attīstībā. Pirmsskolas izglītības iestādē pedagoģiskā darba kvalitātei ir noteicošā nozīme. Kvalitāte bērna audzināšanas daudzveidīgajā spektrā bērnībā lielā mērā ir atslēga uz viņa personības veidošanos un panākumiem.

Pedagoga profesionālā darbība lielā mērā ir atkarīga no viņa personīgās vērtīborientācijas un pedagoģiskajiem uzskatiem. „Pedagoga personīgajai augstākajai idejai ir jābalstās uz viņa pedagoģisko filozofiju, un tā savukārt projicējas uz mācību darba organizēšanu un, protams, arī uz pedagoģiskā darba rezultātiem. Arī savas darbības vērtēšana jābalsta uz šo filozofiju, jo tieši tā veidos pedagoģiskās motivācijas un stratēģijas pamatu” (Golubina, 2007: 149).

Kvalitātes jēdziena diskurss ir daudzbalstīgs, tam ir vairāki skatu punkti un artikulācijas formas (Honig, 2004). „Pedagoģiskās kvalitātes” koncepta un starptautiskās pētniecības aizsācējs pirmsskolas izglītībā vācu pedagogs Tietze (Tietze, 1998) pedagoģiskā darba kvalitāti raksturo pēc tā ietekmes uz interakcijām bērnu grupā, uzsverot procesa kvalitāti panākumu eksistences nozīmē. Starptautiskajās diskusijās par pirmsskolas izglītības iestādes darba kvalitāti, ievēriba tiek piešķirta vairākām pozīcijām:

- programmu attīstībai un izglītības plāniem kā galvenajiem kvalitātes attīstības instrumentiem (Honig, 2004).
- Otrā pozīcija attiecas uz kvalitāti raksturojošo terminoloģiju. Uzmanības centrā tiek izvirzīta bērnu pašizglītošanās procesa struktūra un prasības attiecībā uz stimulāciju, ko nodrošina aprūpe un audzināšana izglītības vidē. Šī pozīcija visspilgtāk raksturo bērnu patstāvības un pasaules atklāšanas kritērijus (Schäfer, 1995, 2004).
- Trešā pozīcija ir fokusēta uz audzinātāju profesionalizāciju informētības un dokumentēšanas jautājumos par bērnu izglītošanās un pašizglītošanās procesu. Šī pozīcija raksturo situācijas analīzes tradicionālo pieeju, kas nāk no 70 gadiem. Tai ir vairāki pētniecības aspekti, dominē orientācija uz attīstību (Laewen & Andres, 2002; Leu & Remsperger, 2004).
- Ceturtā pozīcija ir profesionalizācijas stratēģija, kas attiecas uz kooperatīvā un dialogā orientētās kvalitātes vadību un paredz kvalitātes vadības sistēmas tālāku attīstību. Kvalitātes rokasgrāmatai kā vadības instrumentam jānodrošina pirmsskolas iestādes darbības kopējo kvalitāti (Kronberger Kreis, 2001). Šāda profesionālā darbība un attīstība pirmsskolā pieprasa komandas darbu, profesionalitāti dokumentēšanā, pedagoģiskās darbības sistemātisku refleksiju, metodisko refleksiju, atbildības un līdzdalības attīstīšanu (Erath & Amberger, 2000; Erath, 2001).
- Piektā pozīcija saistās ar ārējiem pedagoģiskās kvalitātes kritērijiem, kas koncentrējas uz atziņu ieviešanu bērnības aprūpes pasaulē, orientējoties uz

bērnu attīstību. Runa iet par pārbaudāmiem efektiem bērna attīstībā. Šajā gadījumā kvalitāte nozīmē efektivitāti (Honig, Joss, Schreiber, 2004).

Kvalitātes diskursa jēdziens pēc satura ir nenoteikts un plašs, nav pilnībā teorētiski pamatots un konkretizēts. Tā izmantošana pamatojas uz formālām atšķirībām starp mērījumiem „labāk” un „sliktāk”. Atšķirīgie domāšanas veidi par kvalitāti, kurus izstrādājuši Harvey un Green variē šo atšķirību (kvalitāte kā izņēmums, kā izcilība/ pilnība, kā izdevīgums, kā pienācīga pretvērtība, kā transformācija) (Harvey & Green, 2000).

Kvalitātes diagnosticēšana nav iespējama bez kritērijiem. Kritērijs – noteicosšs, būtisks rādītājs, pēc kura vērtē, definē, klasificē. Kritēriju noteikšana sekmē parādības precīzu izpēti. Kritērijus izsecina no priekšmeta, procesa, no ideālā modeļa, kas savukārt ir šī priekšmeta, parādības zinātniskās izpētes rezultāts. Kritēriji var būt dažādi, bet galvenokārt lieto formas (ārējās būtiskās pazīmes), satura un funkcionēšanas kritērijus (Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca, 2000).

Kādi pedagoģiskās kvalitātes kritēriji tiek aktualizēti, raksturojot pirmsskolas pedagoģu darba kvalitāti Latvijā?

Rezultāti: Pedagoģiskās prakses izpēte *Results: Research of Pedagogical practice*

Lai iegūtu pedagoģiskās kvalitātes empīriskos rādītājus, kurus par nozīmīgiem uzskata pirmsskolas pedagogi Latvijā, tika izstrādāta anketa ar mērķi: noskaidrot pedagoģu izpratni par pirmsskolas izglītības kvalitāti raksturojošajām jomām, apliecinājumiem kritērijiem un rādītājiem. Lai varētu izanalizēt un sistematizēt pirmsskolas pedagoģiskā procesa un pedagoģu darba nozīmīgākos raksturojošos kritērijus un vērtējošās izpausmes, anketēšanā tika izvirzīti jautājumi par bērnu audzināšanas mērķiem pirmsskolā, to nozīmīgumu vecāku skatījumā, kā arī par pazīmēm, kas raksturo kvalitatīvu pirmsskolas izglītības iestādes darbību.

Pirmsskolas pedagoģu anketēšanas datu analīze apliecina, ka kvalitatīvas pirmsskolas iestādes darbību raksturo vairākas būtiskas pazīmes. Iepazīsimies ar dažiem aptaujāto pirmsskolas pedagoģu pirmsskolas iestāžu raksturojumiem. Tajos tiek uzsvērts, ka labam bērnu dārzam jābūt fiziski pievilcīgam, lai bērns dotos uz to ar sajūsmu un interesi. Bērnu dārzs ir jāpiepilda ar smaidošām, laipnām, izglītojamām un saprotošām audzinātājām. Tajā jābūt pietiekami plaši pieejamai informācijai par dārziņā notiekošo. Labs bērnu dārzs ir tāds, uz kuru bērns dodas ar prieku, jo grib uzzināt, kas jauns un interesants viņu šodien sagaida. Kvalitatīvā pirmsskolas iestādē bērns jūtas kā otrajās mājās, kur saņem pozitīvu attieksmi un sirsnības atmosfēru, ko rada profesionāli pedagogi ar veselīgu personību, tur ir bērnam draudzīga, droša un attīstoša vide, kurā bērns attīsta visas prasmes, apgūst zināšanas, veido attieksmes pret daudzām lietām, cilvēkiem un vidi. Labam bērnu dārzam jāsniedz patiesa un atklāta informācija

par bērnu fizisko veselību un cik viņš spējīgs apgūt programmu, ir jābūt rezultatīvai pedagogu sadarbībai ar vecākiem, kompetentiem pedagogiem un speciālistiem gadījumos, kad ir jārisina radušās problēmas. Pedagogiem ir jānodrošina drošība, lai vecāki justos mierīgi, atstājot savu atvasīti, lai audzinātāju, bērnu un vecākus apvieno prieks, pozitīvas domas un savstarpēja sapratne.

Apkopojot 44 pirmsskolas pedagogu 132 atbildes par pedagoģiskā darba kvalitāti raksturojošajiem komponentiem 1. tabulā, var nosaukt piecas dominējošās jomas, kas sniedz pārskatāmu informāciju par pedagoģiskās kvalitātes raksturojošajiem aspektiem pirmsskolas iestādē.

1.tabula

Pedagoģiskās kvalitātes vērtēšanas jomas (N=132)
Evaluation of pedagogical quality areas

Nr.	Kvalitātes joma	Atbilžu skaits
1.	Pedagoga darbība	52
2.	Bērna attīstība	40
3.	Pirmsskolas izglītības iestādes vide	19
4.	Metodiskais nodrošinājums	17
5.	Vecāku apmierinātība	15

1.tabulā apkopotie dati uzskatāmi parāda, ka pedagogu skatījumā prioritāra nozīme ir viņu pašu pedagoģiskās darbības kvalitātei un bērna sasniegumu, prasmju un attīstības līmenim. Savukārt nepamatoti zems vērtējums tiek piešķirts bērnu vecāku apmierinātībai ar pirmsskolas iestādes piedāvāto pakalpojumu kvalitāti. Šīs jomas nenovērtēšana pedagogu vidū rada neizpratni, jo apliecina pedagoģiskajā praksē sadarbības trūkumu ar vecākiem bērnu audzināšanas jautājumos. Pedagogi nonāk pretrunīgos apgalvojumos, jo, raksturojot labu pirmsskolas iestādi, vairākkārt tika nosaukta vecāku apmierinātība kā raksturojošais kritērijs. Savukārt nosaucot kvalitātes jomas, kas apliecina pedagoģiskās darbības rezultātus, vecāku apmierinātība tiek nosaukta tikai 15 atbildēs no 132 iespējamajām, jo katram aptaujātajam pirmsskolas pedagogam bija iespējams nosaukt trīs jomas, kuras uzskata par pamatu kvalitātes izpētei.

2. tabulā apkopoti pedagoģiskā darba empīriskie rādītāji, kuri pēc pedagogu domām, atļauj spriest par viņu darba kvalitāti. Kā redzams pēc nosauktajiem kritērijiem, tiek aktualizēta pirmsskolas pedagoga profesionalizācija un ar to saistītie aspekti, dominē pedagoga profesionālā attīstība. Atzinīgi ir jānovērtē pedagogu pašnovērtējumā dominējošais pedagoģiskās kompetences un motivācijas augstais izpratnes līmenis, kurš apliecina aptaujāto pedagogu tendenci pēc profesionālās pilnveides.

Pirmsskolas pedagogu darba kvalitātes kritēriji
Preschool teacher work quality criteria

Nr.	Kvalitātes kritērijs	Pedagogu izteikumi	Atbilžu skaits
1.	Pedagoģiskā kompetence	Atbilstoša izglītība, pedagoģiskā darba pieredze, zināšanas un to papildināšana	27
2.	Profesionālās darbības motivācija	Attieksme, pašpilnveidošanās, interese, studijas	21
3.	Metodiskā kompetence	Metožu daudzveidība, mūsdienīgums, individuālā pieeja	17
4.	Sadarbība ar vecākiem	Komunikācija, savstarpējā saskarsme, cieņa	15
5.	Radošums darbībā	Radošums, jauninājumu meklējumi	8
6.	Pedagoga personības īpašības	Labestība, sirsnība, atvērtība, radošums	5

Intervijas laikā, uzmanības centrā ar jautājumu palīdzību izvirzot bērnu attīstību un prasības attiecībā uz bērnu audzināšanas jautājumiem, tika iegūti kritēriji, kas raksturo bērnu patstāvību un izaugsmi, ko nodrošina pirmsskolas izglītības iestāde. 3. tabulā apkopotajās atbildēs uzskatāmi dominē bērna sagatavošana skolai kā izglītošanas procesa virsuzdevums. Pirmsskolas pedagogi pamatoti uzskata, ka viņu pedagoģiskā darba rezultāti izpaužas audzēkņu attieksmēs, zināšanās un prasmēs, kas ir konstatējami novērojumu rezultātā.

Bērnu attīstības kritēriji
Child development criteria

Nr.	Kvalitātes kritērijs	Rādītāji pēc pedagogu izteikumiem	Skaits
1.	Bērnu prasmju apguve un sagatavotība skolai	Zināšanas, prasmes, zinātkāre, pārlicība par savām prasmēm	86
2.	Bērnu īpašības, emocijas un pašizjūta	Laimīgs, apmierināts, priecīgs	47
3.	Bērnu attīstība	Vispārīgā, garīgā, fiziskā, sociālā attīstība, prasme saskaņot savas vajadzības, paškontrolē	59
4.	Bērnu attieksme un uzvedība	Interese, darbīgums, aktivitāte, motivācija	31

Pirmsskolas vecumu uzskata par kritisko periodu bērna emocionalitātes rosināšanā un tās izpausmju pozitīvas virzības veidošanā. Arī sociālo iemaņu veidošanai šis ir atbildīgs laiks. Nozīmīgs ir pedagoga personīgais paraugs un grupas psiholoģiskā gaisotne. Lai panāktu bērna personības attīstību un pozitīvi virzītas emocionālās sfēras veidošanos, bērnam jāamāca izvērtēt savas izjūtas un

savstarpējo attiecību ar vienaudžiem, pieaugušajiem kvalitāti. Tas sekmē izziņas procesu sekmīgu apgūšanu un līdz ar to prāta attīstību. Bērna attīstības izpratne un audzināšanas procesu organizācija kopveselumā apliecina pedagogu profesionalitāti.

Iepazīstot un apkopojot 3. tabulā sniegtos pirmsskolas pedagogu kritērijus, kas raksturo bērnu attīstību, var secināt, ka lielākā vērtība pedagoģiskā darba kvalitātes novērtēšanā tiek piešķirta bērnu akadēmisko prasmju attīstīšanai un viņu sagatavošanai mācību uzsākšanai skolā.

Anketēšanā iegūtie dati sakrīt ar pedagoģes D.Betheres vērojumiem pārejas posmā no pirmsskolas uz skolu. Pamatojoties uz pārejas posmu pētniecību, pedagoģe akcentē un raksturo pedagoģiskās sadarbības kvalitātes pilnveides nepieciešamību, aktualizē sociālās un pedagoģiskās mijiedarbības izaicinājumus un raksturo kvalitatīvās pārmaiņas bērna vajadzību un izjūtu, personības identitātes konstruēšanās procesā nozīmīgā dzīves situācijā - pārejas posmā no pirmsskolas uz mācību uzsākšanu skolā.

Saskaņā ar sistēmpieejas atziņām pirmsskolas pedagoģijā nav iespējams formas, satura un funkcionēšanas kritēriju daudzveidīgajā spektrā nosaukt nozīmīgākos. Visi kritēriji, kurus aktualizē pirmsskolas pedagogi atbilstoši savai pieredzei un kompetencei, lielākā vai mazākā mērā raksturo pedagoģiskā darba kvalitāti un piedāvā informāciju par pedagoģiskā procesa norisi pirmsskolas izglītības iestādē.

Secinājumi *Conclusions*

Pedagoģiskās kvalitātes empīrisko dimensiju pirmsskolā raksturo vairāki aspekti: programmu attīstības un izglītības plānu novērtējums; bērna personības attīstības iespēju nodrošināšana; aprūpes, audzināšanas un izglītošanas uzdevumu īstenošana izglītības vidē; pedagoģiskās prasības un konsekvence to īstenošanā; bērnu pašizglītošanās iespējas un struktūra; pirmsskolas pedagoga profesionalitāte un pedagoģiskās darbības motivācija, pedagoģiskās darbības sistemātiska profesionālā un metodiskā darba refleksija, atbildība un līdzdalība bērnu dzīves kvalitātes nodrošināšanā, efektīva sadarbība ar bērnu vecākiem.

Nozīmīgs pedagoģiskā darba kvalitātes kritērijs pirmsskolā ir bērnu emocionālā pašizjūta. Kvalitatīvā pirmsskolas iestādē bērns jūtas droši, saņem pozitīvu attieksmi un iedrošinājumu. Profesionālu pedagogu vadībā bērns atklāj, vēro, salīdzina, attīsta prasmes, apgūst jaunas zināšanas, veido attieksmes pret apkārtējo pasauli un mācās pirmos pašregulācijas soļus. Tieši pirmsskolas vecuma posmam adekvātu audzināšanas mērķu izvirzīšana un īstenošana, kas nodrošina bērna darbības motīvu koordināciju, ir pamats pedagoģiskās kvalitātes nodrošināšanai.

Pedagoģiskās mijiedarbības kvalitatīvā nodrošināšanā svarīgs ir pedagoga personības paraugs, viņa rakstura, attieksmes un darbības īpašības, pirmsskolas

izglītības vides attīstoši audzinošā gaisotne, kuru nodrošina pedagoga profesionālisms. Pedagoģiskās mijiedarbības ietekmē veidojas morāles pamatmotīvi, bērna psihi jaunveidojums, kas ietekmē un pārveido viņa uzvedību. Bērns pirmos dzīves iespaidus uztver ar jūtām, un tā veidojas bērna emocionālā būtība, kas nosaka, kādu bērns redzēs šo pasauli un savus tuvākos. Vērtību sistēma, ko bērnam dod vecāki, viņam tuvie cilvēki un pedagogi, ir fundamentāls pamats viņa attīstībai. Pedagoģiskā darba kvalitāte ir pozitīvas audzināšanas un socializācijas garantija. Bērni, kuri jūtas emocionāli droši, iegūst pārliecību par sevi un savām spējām, aktīvi darbojas, pēta, izzina, mācās un prot sadarboties ar citiem.

Rakstā sistematizētā informācija sniedz apstiprinājumu atzinumam, ka tieši pedagoģiskā kvalitāte veido pamatu personības pozitīvai audzināšanai pirmsskolā un neierobežotu potenciālu pedagogu profesionālajā izaugsmē.

Summary

The quality of upbringing process at preschool is the key to child personality development and success in the future. The aim of this article is to actualize the empirical experience of child upbringing problem solving within the context of teaching quality improvement in the preschool. This paper analyzes research findings of different international scientists about the issues of quality evaluation in education, describing empiric dimensions of pedagogical work criteria in Latvia. Pedagogue questioning and interviewing was implemented practically. The questionnaire sample consists of randomly chosen 44 preschool pedagogues from different areas and cities in Latvia (Liepāja, Jelgava, Rīga, Saldus, Ventspils).

Data obtained from questionnaires was compared with interview results. 26 preschool teachers, who took part in questionnaires, were also interviewed. The research results characterize preschool teacher comprehension about the topicality and significance of educational work evaluation as well as reveals activity areas dominating in practice, thus, it allows to judge the educational institution and work quality of the preschool teacher.

Literatūra Bibliography

1. Anspoka, Z. (2009). Pirmsskolas un skolas izglītības pēctecība: problēmas un risinājumi. *Skolotājs*, 4 (76).
2. Bethere, D. (2013). *Visi kopā uz skolu: pārejas posms pirmsskola – pamatskola*. Rīga : RaKa.
3. Erath, P. (2001). *Von der Konzeption zum Qualitätshandbuch. Weiterentwicklung und Qualitätssicherung in der Kita*. München: Don Bosco.
4. Erath, P.& Amberger, C. (2000). *Das Kitamanagement Konzept. Kindertagesstätten auf dem Weg zur optimalen Qualität*. Freiburg, Basel: Herder.
5. Golubina, V. (2007). *Pirmsskolas pedagoga rokasgrāmata*. Rīga: SIA Izglītības soļi.
6. Grejs, D. (2001). *Bērni ir no Debesīm: Laimīga bērna audzināšanas principi*. Rīga: Jumava.

7. Harvey, L.& Green, D. (2000). Qualität definieren. Fünf unterschiedliche Ansätze. *Zeitschrift für Pädagogik*, 41. Beiheft, 17-39.
8. Honig M.S., Joos M., Schreiber N. (2004). *Was ist ein guter Kindergarten? Theoretische und empirische Analysen zum Qualitätsbegriff in der Pädagogik*. Juventa Verlag Weinheim und München.
9. *Kronberger Kreis für Qualitätsentwicklung in der Kindertageseinrichtungen* (2001). Qualität im Dialog entwickeln. Wie Kindertageseinrichtungen besser werden. Seelze/Velber: Kallmeyer'sche Verlagsbuchhandlung.
10. Laewen, H.J.& Andres, B. (Hrsg.) (2002). Bildung und Erziehung in der frühen Kindheit. Weinheim, Berlin, Basel: Beltz.
11. Leu, H.R. & Remsperger, R. (2004). Bildungsarbeit in der Praxis. Beobachtungsverfahren als Ergänzung zu curricularen Vorgaben. In I. Wehrmann (Hrsg.) *Kindergärten und ihre Zukunft* (S. 167-180). Weinheim, Berlin, Basel: Beltz.
12. *Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca*. (2000). Autoru kolektīvs V.Skujiņas vad. Rīga: Zvaigzne ABC.
13. Schäfer, G.E. (Hrsg.) (2004). *Bildung beginnt mit der Geburt. Ein offener Bildungsplan für Kindertageseinrichtungen in Nordrhein-Westfalen*. Weinheim, Berlin, Basel: Beltz. (2. Aufl.).
14. Tietze, W. (Hrsg.) (1998) *Wie gut sind unsere Kindergärten?* Eine Untersuchung zur pädagogischen Qualität in deutschen Kindergärten. Neuwied, Kriftel: Luchterhand.

Alida Samuseviča	Liepaja University Liela st.14, Liepaja, Latvia, LV- 3401 E-mail: lida.samusevica@liepu.lv
-------------------------	---